

Ds. Arjan van Groos (1962 - 2014)
Tekst: Zondag 3
Middagdienst

Broeders en zusters,

- 1 Votum**
- 2 Zegengroet**
- 3 Zingen : Psalm 8 : 1, 3 en 4**
- 4 Gebed voor de opening van het Woord**
- 5 Schriftlezing : Psalm 36**
- 6 Zingen : Psalm 36 : 1**
- 7 Tekst : Zondag 3**
- 8 Zingen : Psalm 36 : 2 en 3**
- 9 Geloofsbelijdenis van Nicea**
- 10 Zingen : Gezang 141 : 1 en 3**
- 11 Dankzegging en gebed**
- 12 Dienst van de offeranden**
- 13 Slotzang : Psalm 103 : 5 en 9**
- 14 Zegen**

Geliefde gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, groot en klein,

De jeugd op de catechisatie heeft het vaak niet door, maar hun vragen zijn ook vragen die we in de Heidelbergse Catechismus tegenkomen. **[Vragen jeugd]** Oké, ze formuleren hun vragen iets anders, maar uiteindelijk komt het er wel op neer. De vraag die ieder jaar wel een paar keer terug komt is de vraag naar het begin van de zonde en de rol van God daarin. Als God weet hoe alle dingen gaan, waarom heeft God dan niet voorkomen dat de mens in zonden viel? Heeft God de mens eigenlijk wel echt goed geschapen als die mens meer vertrouwen stelt in de slang dan in zijn Maker? En als God al voor de grondlegging van de wereld een bepaald aantal mensen heeft uitverkoren, maakte de zondeval dan geen deel uit van zijn plan met de wereld? En als dat zo is, hoe kan God de mens dan toch verantwoordelijk stellen voor zijn zonden en daar ook zulke grote gevolgen aan verbinden? Grote, heftige en begrijpelijke vragen. **[Kortom, vragen]** Kortom, vragen die suggereren dat God toch ergens schuldig of medeschuldig is aan de zondeval. Vragen waarop het ook moeilijk is helemaal bevredigende antwoorden te formuleren. Wat ook blijkt uit het telkens terugkeren van deze vragen. Daar komt nog bij dat de antwoorden die er zijn, de individualistisch ingestelde mens van vandaag, steeds minder overtuigen. Waarom moet hij delen in de zonden van Adam en Eva? Waarom zou hij daar onder moeten lijden en de gevolgen daarvan moeten dragen? Zeker als die gevolgen in het uiterste geval een eeuwige veroordeling betekenen?

[Geen verhandeling] We vinden in het Woord van God, de Bijbel, geen aparte verhandeling waarin deze vragen worden besproken. En dat is niet omdat deze vragen nooit bij andere mensen zijn opgekomen. En wie dus de hoop heeft dat ik vanmiddag deze vragen voor iedereen op een overtuigende wijze zal beantwoorden, die zal waarschijnlijk teleurgesteld worden. Want de Here geeft ons in zijn Woord op dit punt geen volledige antwoorden. Betekent dat dan dat de Here ons maar een beetje laat tobben? Nee, de Here geeft wel degelijk antwoorden en de Here wijst ons wel degelijk een weg. Maar op die weg vraagt Hij wel van ons dat wij als zijn maaksel ons bescheiden opstellen. **[Geen verantwoording]** Hij is onze Maker en Hij is op zich geen verantwoording verplicht aan ons. Zeker niet sinds we ons als mensheid van God hebben afgekeerd. Waarom zou je uitleg geven aan iemand die meer geloof hecht aan de woorden van een boze engel dan aan de woorden van zijn Maker? Waarom zou je nog energie in zulke types steken?

Toch komt de Here ons, ondanks onze traagheid om naar Hem te luisteren en ons ongehoor tegemoet met antwoorden.

[Thema] Ik bedien u deze middag het Woord van God over de oorsprong van onze ellende.

Zondag 2 was geëindigd met te zeggen dat wij mensen niet in staat zijn om naar de wet van God te leven. Dus om God lief te hebben boven alles en onze naaste als onszelf. Wij kunnen niet naar de wet van God leven, omdat we van nature ertoe geneigd zijn om God en onze naaste te haten. Het echt liefhebben zit ons dus niet in het bloed. Zondag 3 sluit bij dat laatste antwoord aan met de vraag, hoe dat komt? Ja, er wordt gevraagd of de oorzaak hiervan misschien bij God ligt. Nu wordt dat niet gevraagd om mogelijk tot een beschuldiging van God te komen. Het tegenovergesteld is het geval. **[De vraag naar]** Deze vraag wordt gesteld om iedere gedachte af te snijden dat God verantwoordelijk is voor onze zondige natuur.

En daar is ook alle reden toe, om deze gedachte af te snijden. Want het is ten diepste een enorme belediging aan het adres van de Here. De jongens en meisjes kunnen zich dat ook wel voorstellen. Stel je hebt iets heel moois gemaakt. Een ander maakt dat prachtige werk van je kapot. En als er dan vervolgens wordt gevraagd hoe het kan dat dat mooie werk van jou kapot gemaakt is, dan heeft de dader het lef om je de schuld te geven. 'Ja, dat heeft hij zelf gedaan!' Je bent al boos over het feit dat die andere jouw werk stuk heeft gemaakt en dan heeft die persoon ook nog het lef te zeggen dat het jouw schuld is. Dan ben je toch helemaal laaiend.

De catechismus komt op voor de eer van God en begint met te vertellen dat God de mens juist goed had geschapen. Heel goed mag je wel zegen. **[Naar Gods beeld]** De mens is als enige onder de schepselen hier op aarde naar het beeld van God geschapen. Daar wordt niet mee bedoeld dat de mens nu in zijn uiterlijk op God lijkt. Er worden twee dingen mee aangegeven. Allereerst dat de mens geschapen is om God op aarde te vertegenwoordigen. **[Vertegenwoordiger Gods]** Zoals de ambassadeur van de Verenigde Staten in Nederland de regering van zijn land vertegenwoordigt, zo vertegenwoordigt de mens God. Hij mag namens God optreden. Dat dat de bedoeling was van God blijkt duidelijk uit Genesis 1 vers 26. Daar zegt God: 'Laten wij mensen maken die ons evenbeeld zijn, die op ons lijken; zij moeten heerschappij voeren over de vissen van de zee en de vogels van de hemel, over het vee, over de hele aarde en over alles wat daarop

rondkruipt.’ De schepping van de mens naar het beeld van God heeft dus te maken met de taak die God ons wilde toevertrouwen. Namelijk dat wij in zijn naam over de aarde en alles wat daarop leeft zouden regeren. Dat is het eerste.

Het tweede is echter nog belangrijker en ligt in het verlengde van het eerste. Want waarom heeft de Here de mens geschapen om Hem op aarde te vertegenwoordigen?

[Om God te eren] De Catechismus heeft daar een mooi en helder antwoord op. Namelijk met het doel dat wij God onze Schepper, naar waarheid zullen kennen, Hem van harte zullen liefhebben en met Hem in de eeuwige heerlijkheid zullen leven, om Hem te loven en te prijzen. Wat hier staat komen we in een iets andere vorm nog twee keer tegen in de Catechismus. De eerste keer bij de uitleg van het eerste gebod in antwoord 94. Daar staat: ‘ten tweede dat ik de enige ware God naar waarheid leer kennen, Hem alleen vertrouw met alle ootmoed en geduld mij aan Hem alleen onderwerp, al het goede van Hem alleen verwacht, Hem met heel mijn hart liefheb, vrees en eer, en wel zo, dat ik eerder alle schepselen prijsgeef, dan dat ik het minste of geringste tegen zijn wil zou doen.’ Dus gelijk bij het begin van de wet is dit aan de orde. **[God naar waarheid]** De tweede keer is bij de uitleg van de eerste bede. Die wordt zo uitgelegd: ‘Geef ons eerst dat wij U naar waarheid kennen en U heiligen, roemen en prijzen in al uw werken, waarin uw almacht, wijsheid, goedheid, gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid glansrijk stralen. Geef ons ook dat wij ons hele leven – onze gedachten, woorden en werken – daarop richten, dat uw naam om ons niet gelasterd, maar geëerd en geprezen wordt.’ Dus het leren kennen van God, het liefhebben van God en het eren van God, komt dus aan het begin van het Onze Vader, van de wet en aan het begin van de schepping van de mens aan de orde. Dit is dus waar het in ons leven in de eerste plaats om moet draaien. Dat God ons leven vervult. Dat Hij onze vreugde en ons geluk is. Dat we voor Hem leven. Dat we in zijn liefde leven. Dat we uit liefde voor Hem leven. Dat is de reden waarom God ons naar zijn beeld heeft geschapen. Want om Hem naar waarheid te kunnen kennen, om Hem lief te kunnen hebben, moeten we Hem kunnen liefhebben, moeten we Hem kunnen kennen. Moeten we naar zijn beeld geschapen zijn.

Als we dat goed zien, dat wordt ook gelijk duidelijk wat de zondeval zo erg maakt. Niet het feit dat Adam en Eva de vrucht van een bepaalde boom hebben gegeten. Het is heel goed mogelijk dat er met die boom en vrucht niets bijzonders was. Behalve dan dat de Here de mens verboden had ervan te eten. En met het overschrijden van de grens die

God had gesteld, kwam de ellende in de wereld. Want de zonde was niet in de eerste plaats het eten van de vrucht. **[Het vreselijke van de zondeval]** De zonde begon toen de mens besloot meer waarde te hechten aan de woorden van de slang dan aan de woorden van God. Toen het duidelijk was dat de slang de woorden van God verdraaide, had de mens het gesprek resoluut moeten afkappen. Maar dat hebben ze niet gedaan. Ze hebben zich laten verleiden. Ze hebben zich laten voorspiegelen dat ze aan God gelijk zouden zijn. Ze hielden dus niet vast aan het zoeken van hun geluk in de liefde, grootheid en wijsheid van God. Maar ze wilden aan God gelijk zijn. Het vertegenwoordigen van God was niet goed genoeg. Nee, de mens wilde zichzelf vertegenwoordigen. Eigen baas zijn en voor eigen koninkrijk leven. De val in de zonde was ten diepste hoogverraad tegenover God.

De zondeval was in wezen dus ook die dood waar God de mens voor gewaarschuwd had. **[De zondeval is de dood]** Want God had gezegd dat de mens onherroepelijk zou sterven als hij wel van die boom zou eten. En zo is het ook gegaan. Het kiezen voor een eigen koninkrijk en het verwerpen van God was de dood zelf. Want buiten God kan de mens nu eenmaal niet leven. Want de mens die zich losmaakt van God, komt los te staan van de bron van het leven. De mens heeft geen blijvend leven in zichzelf. In zijn genade maakt de Here dat ook duidelijk aan de mens. Want het lichaam van de mens veroudert snel en na 70, 80 mogelijk 90 jaar is het op. Soms zelfs nog eerder. Dan wacht het graf. En met de dood bepaalt God ons erbij dat er buiten Hem geen leven is.

Natuurlijk ligt daar ook de vraag die de jongeren altijd stellen. Waarom moeten wij delen in deze ellende. Ik heb toch niet van de boom gegeten, waarom moet ik er dan wel onder lijden? Een begrijpelijke vraag. Zeker voor een mens die opgroeit in het huidige Nederland. Waarin we ons vaak meer bewust zijn van onze individualiteit dan van onze verbondenheid als mensen. Maar God kijkt zo niet naar de mens. **[God ziet ons niet]** Als losse individuen. Hij heeft ook maar geen losse mensen geschapen, maar Hij heeft de mens geschapen als een wezen dat met zijn medemens verbonden is. In Adam was dat verlangen er al. Hij vond niemand die bij hem paste. En toen God Eva had geschapen, gaf hij woorden aan dit verlangen. Want hij riep het uit: *‘Eindelijk een gelijk aan mij, mijn eigen gebeente, mijn eigen vlees, een die zal heten: vrouw, een uit een man gebouwd.’* Eindelijk een gelijk aan mij. Dat was zijn grote blijdschap. Zij is een mens zoals ik.

[Als deel van de mensheid] En als God een verbond met de mens sluit, dan sluit Hij dat nooit met één enkel mens. De beloftes die God doet zijn bij ieder verbond ook voor het nageslacht als dat Hem blijft dienen. Het verbond met Abraham, is voor Abraham en zijn nageslacht en geldt ook vandaag nog voor ons. Voor ons die door het geloof kinderen van Abraham mogen zijn. Het verbond met Noach is met Noach en de zijnen en geldt ook vandaag nog voor ons. Het verbond dat God met David heeft gesloten gold ook voor zijn nageslacht en in zijn zoon Jezus Christus mogen wij daar ook in delen. En wat hebben u en ik daaraan bijgedragen, dat dat verbond ook voor ons geldt. Als God dus met Adam en Eva een verbond sloot, dan zijn wij als nageslacht van Adam en Eva ook in dat verbond opgenomen. Het loopt via de bloedlijn. Zoals wij dat natuurlijk ook nog kennen. Kinderen erven van hun ouders. Ja, die erven soms bezit dat door verre voorgeslachten is verworven. Daar hoor je eigenlijk nooit een kind over klagen. Want rijk zijn willen bijna alle mensen wel. Ik hoor ook nooit mensen klagen dat ze in Nederland geboren zijn en niet in Sudan of Afghanistan. Hebben ze dat verdiend? Dat zij in Nederland geboren zijn en anderen in Sudan? En waarmee dan?

We zijn verbonden met het voorgeslacht en we zijn verbonden met de samenleving waarin we zijn geplaatst. Zijn we dan eerlijk bezig als we alleen het goede aanvaarden dat ons langs die weg ten deel valt en niet het slechte? En stel dat het zou kunnen dat God u losmaakt uit het geheel van de mensheid en u alleen op uw eigen daden beoordeelt, zal dat u dan redden? Dan zal God u toch uw zonden aanrekenen. Dat u uw geluk lang niet altijd bij God zoekt.

[Wie de verbondenheid] En als u nu weigert te aanvaarden dat u schuld draagt aan de ellende in deze wereld, hoe zal God u dan het verlossend werk van de Here Jezus kunnen toerekenen? Als u niet wilt delen in de schuld, dan kunt u ook niet delen in de zegen, de verlossing en het nieuwe leven.

En waarom staan we nu bij al deze dingen stil vanmiddag? Dat is niet om u de vreugde in dit leven te ontnemen. Maar het is juist bedoeld om uw vreugde daarover alleen maar groter te maken. Want heeft de Catechismus niet gelijk als hij zegt dat wij van onszelf zo verdorven zijn dat we uit zijn op elk kwaad? Je mag het in de woorden van vanmiddag ook zo zeggen, dat we zo verdorven zijn dat we geneigd zijn om ons geluk buiten God te zoeken. Dat we zo verdorven zijn dat we onze goede God en Schepper niet willen kennen, Hem niet willen liefhebben en Hem niet willen loven en prijzen. Wat heb-

ben we van onszelf? De neiging om voor onszelf te leven. Om ons geluk te zoeken in het geschapene in plaats van in onze Schepper. We zijn geneigd al onze energie in onze eigen koninkrijkes te steken. Zo zijn we van nature.

En nu kom ik terug op de vragen van het begin. Als God weet hoe alle dingen gaan, waarom heeft God dan niet voorkomen dat de mens in zonden viel? Heeft God de mens eigenlijk wel echt goed geschapen als die mens meer vertrouwen stelt in de slang dan in zijn Maker? En als God al voor de grondlegging van de wereld een bepaald aantal mensen heeft uitverkoren, maakte de zondeval dan geen deel uit van zijn plan met de wereld? En als dat zo is, hoe kan God de mens dan toch verantwoordelijk stellen voor zijn zonden en daar ook zulke grote gevolgen aan verbinden? Om te beginnen moeten ze zeggen dat de Here ons niet alles heeft bekend gemaakt over zijn plannen met zijn schepping. **[Verantwoordelijkheid mens]** Verder is het duidelijk dat de mens in het paradijs kon kiezen. De mens had ook weg kunnen lopen bij de duivel. De beschrijving van de zondeval laat ook zien dat het een bewuste daad van de mens was. Dus de mens kan niet onder zijn verantwoordelijkheid. De mens heeft er zelf voor gekozen om van de boom te eten. **[Gevolgen zondeval]** Een andere conclusie waar we naar mijn stellige overtuiging niet onderuit kunnen is dat we als mensen allemaal zondaars zijn. Alle mensen zijn op zichzelf gericht. Het is al zichtbaar bij kleine kinderen. En wie zijn eigen hart kent, weet dat hij de zonde in zijn hart niet kan ontlopen. We zijn zondaren en we hebben redding nodig. Nu kunnen we wel proberen om God de schuld te geven van onze ellende, maar deze simpele feiten maken dat onmogelijk. Wij hebben gezondigd en we zijn zondaars. Dat is de werkelijkheid van ons bestaan.

[Wonder evangelie] En het grote wonder van het evangelie is toch dit? Dat we mogen weten dat we door het verzoenend werk van de Here Jezus en het werk van de Heilige Geest in onze harten, vrede hebben met God. Met de God die wij hebben verraden en afgewezen. Met de God die we duidelijk hadden gemaakt dat we Hem niet nodig hadden voor ons leven en ons geluk. Dat is toch een onvoorstelbaar wonder en Zondag 3 opent onze ogen voor die heerlijke rijkdom. Laten we dan gesterkt door deze blijde boodschap, deze week onze drie-enig God eren door voor Hem en zijn Koninkrijk te leven en in Hem ons geluk te zoeken.

Amen